

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOJE ATLIKTO FINANSINIO (TEISĖTUMO) AUDITO REZULTATŲ

2013 m. liepos 12 d. Nr. FA-P-50-4-78
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant 2012-07-26 pavedimą Nr. P-50-4

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Jolanta Morozovienė (grupės vadovė)
Danutė Balčiūtė
Dovilė Lizdenytė
Indrė Stancevičiūtė

Auditas pradėtas 2012-08-01
Auditas baigtas 2013-07-12

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Ižanga	3
Audito apimtis ir metodai	4
Pastebėjimai, išvados, rekomendacijos	6
1. Pastebėjimai dėl konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkinių duomenų	6
1.1. Ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenys	6
1.2. Ministerijos, jai pavaldžių įstaigų ir universitetinių įstaigų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio duomenys	6
2. Pastebėjimai dėl valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo	8
2.1. Ministerijos vykdomų programų lėšų skyrimas pavaldžioms įstaigoms	8
2.1.1. Švietimo mainų paramos fondui dėl dalyvio mokesčio mokėjimo	8
2.1. Investicinių projektų vykdymas savivaldybėse	9
2.2. Valstybės turto ir lėšų naudojimas pavaldžiose įstaigose	11
2.2.1. Prekių, paslaugų ir darbų pirkimas	11
2.2.2. Valstybės turto naudojimas	13
2.2.3. Asignavimų naudojimas darbo užmokesčiui	16
3. Valstybės remiamos paskolos	17
4. Kiti pastebėjimai	17
5. Rekomendacijos	18
Priedai	20

IŽANGA

Audito tikslas – įvertinti: valstybės biudžeto asignavimų 2013 metams planavimą teisėtumo požiūriu; 2012 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir (ar) kitų ataskaitų duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę; valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą ir pareikšti nepriklausomą nuomonę.

Audituojamas subjektas – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija yra Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios institucija, vykdanči įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas švietimo, mokslo ir studijų sričių valstybės valdymo funkcijas ir įgyvendinanti šių sričių valstybės politiką. Įstaigos kodas – 188603091. Švietimo ir mokslo ministerijos steigėjas – Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Audituojamu laikotarpiu Švietimo ir mokslo ministerijai iki 2012 m. gruodžio 13 d. vadovavo ministras Gintaras Steponavičius, nuo 2012 m. gruodžio 14 d. – ministras Dainius Pavalkis, vyriausiojo buhalterio funkcijas vykdė Kristina Želudevičienė.

Audituojamas laikotarpis – 2012 metai.

Valstybinio audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenų, valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams pareiškiami valstybinio audito išvadoje.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audito metu buvo vertinami Švietimo ir mokslo ministerijos 2012 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai, kuriuos sudarė skirtingo dydžio subjektų grupės:

- konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys sudarytas konsoliduojant Švietimo ir mokslo ministerijos, 101 jai pavaldžių biudžetinių įstaigų, 33 ministerijos kontroliuojamų viešųjų įstaigų ir 13-os universitetinių įstaigų finansines ataskaitas;
- konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys sudarytas ministerijos ir 130-ies jai pavaldžių biudžetinių ir kontroliuojamų viešųjų įstaigų biudžeto vykdymo ataskaitų pagrindu (2012 m. reorganizuoti keturi centrai ir sujungti į vieną Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centrą, kuris pateikė vieną bendrą Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitą).

Audito metu vertintą Švietimo ir mokslo ministerijos 2012 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį sudarė:

- Finansinės būklės ataskaita pagal 2012 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Veiklos rezultatų ataskaita pagal 2012 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Pinigų srautų ataskaita pagal 2012 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Grynojo turto pokyčių ataskaita pagal 2012 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- 2012 m. finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas.

Švietimo ir mokslo ministerijos konsoliduojamų subjektų grupės turto bei atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis, kaip nurodyta finansinės būklės ataskaitoje, 2012 metų pradžioje buvo iš viso 1 463 121,29 tūkst. Lt, pabaigoje – 3 705 081,58 tūkst. Lt.

Audito metu vertintą Švietimo ir mokslo ministerijos 2012 metų konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį sudarė:

- Biudžeto sąmatų vykdymo ataskaitų 2012 m. gruodžio 31 d. aiškinamasis raštas;
- Biudžetinių įstaigų pajamų įmokų į biudžetą, biudžeto pajamų iš mokesčių dalies ir kitų lėšų, skiriamų programoms finansuoti, 2012 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 1);
- Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo 2012 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 2);
- Finansinės nuomos (lizingo) ir pirkimo išsimokėtinai įsipareigojimų 2012 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 3);
- Mokėtinų ir gautinų sumų 2012 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 4);

- Nepanaudotų biudžetinių įstaigų pajamų įmokų į valstybės biudžetą, valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių dalies ir kitų lėšų, skiriamų programoms finansuoti, 2012 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 5).

Švietimo ir mokslo ministerija ir 134 pavaldžios biudžetinės ir kontroliuojamos viešosios įstaigos 2012 metais vykdė tris programas:

- Mokslinių tyrimų ir studijų sistemos modernizavimas (kodas 10.05);
- Valstybės švietimo strategijos įgyvendinimas – (kodas 11.01);
- Švietimo ir mokslo administravimas – (kodas 11.02).

Šioms programoms patvirtinta 3 539 587 tūkst. Lt asignavimų, iš jų – 3 507 834 tūkst. Lt išlaidoms (iš jų 264 261 tūkst. Lt darbo užmokesčiui) ir 31 753 tūkst. Lt turtui įsigyti¹, panaudota 3 480 245,26 tūkst. Lt, iš jų – 3 447 593,22 tūkst. Lt išlaidoms (iš jų 329 594,81 tūkst. Lt darbo užmokesčiui) ir 32 652,04 tūkst. Lt turtui įsigyti.

Finansinis (teisėtumo) auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus, Tarptautinius audito standartus ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus.

Auditas atliktas siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniuose nėra reikšmingų iškraipymų, o valstybės lėšos ir turtas valdomas, naudojamas ir disponuojama jais teisėtai. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų audito apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Atsižvelgdami į tai, kad viešojo sektoriaus grupių, rengiančių 2012 metų konsoliduotųjų finansinių ir konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius, sudėtis skyrėsi bei įvertinę atskirų subjektų, sudarančių grupes, reikšmingumą, Švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose atlikome suplanuotas audito procedūras, kurių metu vertinome 2012 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenis bei valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą.

Atkreipiame dėmesį, kad finansų ministro 2013-01-30 įsakymu² patvirtinta nauja 2012 metų Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėtis (2012 metų konsolidavimo schema) – į Švietimo ir mokslo ministerijos 2012 m. konsolidavimo schemą papildomai įtraukta trylika universitetinių įstaigų. Valstybės kontrolė audituojamu laikotarpiu atliko valstybinius auditus Kauno technologijos universitete ir Vilniaus universitete ir pareiškė besąlygines nuomones dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenų.

Audito metu, siekiant gauti audito tikslams reikalingų įrodymų, atlikta:

¹ Lietuvos Respublikos 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas 2011-12-20 Nr. XI-1823 (2012-11-27 Nr. XII-17 redakcija).

² Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas 2013-01-30 Nr. 1K-043. „Dėl Finansų ministro 2011 m. kovo 17 d. įsakymo Nr. 1K-092 „dėl Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėties ir atsakingų už konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių rengimą viešojo sektoriaus subjektų patvirtinimo“ pakeitimo.“

- išsami rizikos analizė (audito planavimo etape), kuri leido panaudoti rizika ir reikšmingumu pagrįstą audito metodiką, audito darbą sutelkiant didžiausios rizikos srityse;
- tvarkos aprašų, taisyklių, įsakymų ir kitų dokumentų peržiūra, kuri leido susipažinti su Švietimo ir mokslo ministerijoje sukurta kontrolės aplinka ir procedūromis;
- svarbiausių sričių (ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto, trumpalaikio turto, pajamų, darbo užmokesčio ir kitų sąnaudų) pagrindinės audito procedūros – ūkinių operacijų ir buhalterinių sąskaitų likučių detalios ir analitinės audito procedūros. Tam buvo atrinkti audito pavyzdžiai, kurie geriausiai reprezentavo visumą.

Taip pat vertinome, kaip audituojamas subjektas laikėsi įstatymų ir kitų teisės aktų, sutartinių įsipareigojimų ir kt. Teisėtumo požiūriu įvertinome valstybės biudžeto asignavimų 2013 metams planavimą. Vertindami, kaip laikomasi teisės aktų ar kitų dokumentų reikalavimų, atsižvelgėme šių reikalavimų nesilaikymo priežastis ir įvertinome galimus jų nesilaikymo padarinius.

Audito įrodymai gauti taikant skaičiavimo, patikrinimo, paklausimo, analitinės ir kitas audito procedūras.

PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS

1. Pastebėjimai dėl konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkinių duomenų

1.1. Ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenys

Audito metu reikšmingų pastebėjimų dėl konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio nenustatėme. Pastebėjimai, neturintys įtakos reiškiant nepriklausomą nuomonę dėl konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų duomenų teisingumo, ministerijai pateikti 2013-07-02 raštu Nr. 1522.

1.2. Ministerijos, jai pavaldžių įstaigų ir universitetinių įstaigų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio duomenys

Pažymėtina, kad pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui finansų ministro 2013-01-30 įsakymu³ į Švietimo ir mokslo ministerijos grupės finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėti

³ Ten pat.

buvo įtraukta 13 universitetinių įstaigų (universitetų ir akademijų). Ministerija 2013-02-12 raštu⁴ pateikė prašymą Finansų ministerijai, kad iki 2012 m. vasario 22 d. būtų pakeista 2012 m. konsolidavimo schema – išbrauktos universitetinės įstaigos, motyvuodama tuo, kad joms pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir Mokslo ir studijų įstatymą suteikta autonomija, apimanti akademinę, administracinę, ūkio ir finansų tvarkymo veiklą, grindžiamą savivaldos principu ir akademinė laisve.

Kadangi konsolidavimo schema nebuvo pakeista, ministerija, pateikdama Valstybės kontrolei 2012 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį, 2013-05-27 raštu⁵ informavo, kad ji nevadovauja universitetinių įstaigų apskaitai ir negali daryti įtakos jų finansiniams rezultatams, todėl visi universitetų ir akademijų duomenys pateikti, jų nekeičiant ir netaisant. Kadangi tai daro reikšmingą neigiamą įtaką ministerijos konsoliduotosioms finansinėms ataskaitoms (13 universitetinių įstaigų sumos sudaro apie 54,33 proc. turto dalies, kita dalis ministerijos ir 134 jai pavaldžių įstaigų sudaro apie 45,67 proc.), todėl ji negali užtikrinti konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio teisingumo.

Ministerija aiškinamajame rašte⁶ nurodė, kad universitetinių įstaigų taikyta turto (nematerialiojo, ilgalaikio, trumpalaikio, finansinio, biologinio, atsargų), finansinių įsipareigojimų, finansavimo sumų, atidėjinių, sąnaudų ir kt. sričių apskaitos politika gali skirtis.

Pažymėtina, kad audituojamu laikotarpiu valstybiniai auditai buvo suplanuoti ir atlikti dviejuose iš 13 universitetinių įstaigų – Vilniaus ir Kauno technologijos universitetuose, kadangi universitetinės įstaigos į Švietimo ir mokslo ministerijos konsolidavimo sudėtį įtrauktos tik 2013 m. sausio 30 dieną. Tačiau auditoriai atliko Švietimo ir mokslo ministerijos finansavimo sumų, nematerialiojo ir ilgalaikio materialiojo turto straipsnių likučių ataskaitinio laikotarpio pabaigoje analizę tarp ministerijos Valstybės kontrolei pateikto konsoliduotų finansinių ataskaitų rinkinio ir Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinėje sistemoje (VSAKIS) esančių duomenų ir nustatė reikšmingus duomenų nesutapimus. Paprašius paaiškinti nesutapimus ir nurodyti jų priežastis, ministerija 2013-06-03 raštu⁷ informavo, kad ji negali paaiškinti ar nurodyti finansinių eilučių atskirų įrašų pagal tikrinimo rekomendacijas sumų neatitikimo priežasčių ir rankiniais įrašais taisyti pateiktą konsoliduotą finansinių ataskaitų rinkinį, nes neturėjo galimybės pasiruošti aukštųjų mokyklų finansinių ataskaitų konsolidavimui bei kontroliuoti šių institucijų finansinės veiklos.

⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kanclerio 2013-02-12 raštas Nr. SR-640 „Dėl patvirtintos konsolidavimo schemas“.

⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kanclerio 2013-05-27 raštas Nr. SR-2564 „Dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų teikimo“.

⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas 2013-05-13 Nr.12/5.

⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija 2013-06-03 raštas Nr. SR-2726 „Dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio finansinių eilučių pagal atskirus įrašus sumų neatitikimo“.

Valstybės kontrolės nuomone, šiuo metu galiojančiuose teisės aktuose trūksta nuostatų, kurios leistų ministerijai sukurti kontrolės procedūras bei gauti reikalingą informaciją iš universitetinių įstaigų, siekiant sudaryti tikrą ir teisingą konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį. Todėl išlieka rizika, kad 2013 metų ministerijos konsoliduotosios finansinės ataskaitos neparodys tikros ir teisingos konsoliduojamų subjektų grupės finansinės būklės, veiklos rezultatų, grynojo turto pokyčių bei pinigų srautų.

Atikus audito procedūras ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose nustatytos klaidos įvairiose apskaitos srityse taikant VSAFAS, pavyzdžiui: ilgalaikį turtą neteisingai užregistravo apskaitoje, nepadidino pastatų vertės, neužregistravo turto esminio pagerinimo išlaidų, klaidingai tvarkė pajamų ir sąnaudų registrus, kai kuriais atvejais netinkamai apskaitė pajamas ir sąnaudas – jas registravo netinkamame sąnaudų straipsnyje bei finansinėse ataskaitose nurodė netinkamame ataskaitiniame laikotarpyje, neteisingai prie pagrindinės veiklos pajamų priskyrė pajamas už turto nuomą, maitinimą ir transporto paslaugas ir kt.

Valstybiniai auditoriai negalėjo surinkti pakankamų ir tinkamų audito įrodymų auditoriaus nuomonei pagrįsti ir tai sudaro atsisakymo pareikšti nuomonę pagrindą dėl Švietimo ir mokslo ministerijos 2012 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio duomenų, nes:

- universitetinės įstaigos į ministerijos konsoliduojamų subjektų grupę buvo įtrauktos po ataskaitinio laikotarpio pabaigos ir tai turėjo įtakos audito procedūrų apimčiai;
- ministerija negalėjo kontroliuoti minėtų įstaigų taikytos turto, finansinių įsipareigojimų, atsargų, finansavimo sumų, atidėjinių, sąnaudų ir kt. sričių apskaitos politikos ir auditoriams paaiškinti kai kurių finansinėse eilutėse nurodytų sumų neatitikimo priežastis bei rankiniais įrašais taisyti pateiktą konsoliduotą finansinių ataskaitų rinkinį ir taip užtikrinti konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio teisingumą.

2. Pastebėjimai dėl valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo

2.1. Ministerijos vykdomų programų lėšų skyrimas Švietimo mainų paramos fondui

Ministerija dalį 2012 m. skirtų asignavimų panaudojo ateinančių metų išlaidoms dengti, nes skyrė 916,85 tūkst. Lt Švietimo mainų paramos fondui ir raštu⁸ įpareigojo sumokėti Lietuvos

⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kanclerio 2012-12-20 raštas Nr. SR-6239.

dalyvavimo *Nordplus* programoje 916,85 tūkst. Lt mokesčių. Taip ministerija pažeidė Biudžeto sandaros įstatymo⁹ 2 str. 6 d. ir 32 str., kad biudžetiniai metai – 12 mėnesių biudžeto laikotarpis, prasidedantis sausio 1 dieną ir pasibaigiantis gruodžio 31 dieną ir, metams pasibaigus, asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžios biudžetinės įstaigos disponuojamose sąskaitose esančias biudžeto lėšas, skirtas programoms finansuoti, grąžina į valstybės išdo sąskaitą ne vėliau kaip iki sausio 10 dienos.

Ministerija, pažeisdama biudžetinę drausmę, 2012 m. biudžeto asignavimus panaudojo ateinančių metų išlaidoms dengti, nes pavaldžiai įstaigai Švietimo mainų paramos fondui skyrė 916,85 tūkst. Lt Lietuvos dalyvavimo 2013 metais *Nordplus* programoje dalyvio mokesčiui sumokėti.

2.2. Investicinių projektų vykdymas savivaldybėse

Ankstesnio finansinio (teisėtumo) audito metu buvo nustatyta, kad ministerija, vykdydama Savivaldybių švietimo įstaigų infrastruktūros plėtros programą¹⁰, skyrė lėšas (dotacijas) savivaldybėms investiciniams projektams vykdyti ir neužtikrino savo asignavimų panaudojimo teisėtumo, kadangi savivaldybės lėšas panaudojo pažeisdama Viešųjų pirkimų įstatymą.

Ministerija, įgyvendindama ankstesnio audito metu pateiktą rekomendaciją atlikti savivaldybių atsiskaitymo už skirtas dotacijas vidaus kontrolės sistemos vertinimą, atkreipiant dėmesį į vidaus kontrolės aplinką ir kontrolės procedūras, 2013 metais papildė lėšų naudojimo sutartis su savivaldybių administracijomis šiomis nuostatomis: darbus ir paslaugas, kurių reikia pavedimui įgyvendinti, pirkti vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, vadovaujantis teisės aktais tinkamai pasirinkti pirkimo būdą, įsigyjant papildomus statybos (rekonstrukcijos) darbus taip pat taikyti Viešųjų pirkimų įstatymą, tinkamai sudaryti sutartis su rangovais ir esant būtinybei, atsižvelgiant į teisės aktų reikalavimus, tinkamai pakeisti sutarčių sąlygas, numatyti užsakovo rezervo naudojimo kainodaros taisykles arba taikyti Viešųjų pirkimų įstatymą, skirtas valstybės biudžeto lėšas panaudoti racionaliai ir taupiai. Minėtomis nuostatomis lėšų naudojimo sutartys papildytos skiriant dotacijas savivaldybėms 2013 metams.

Ministerija 2012 m. ministro įsakymu¹¹ 26-ųjų savivaldybių švietimo įstaigų investicijų projektams skyrė 14 170 tūkst. Lt dotacijų, tačiau dalį šių lėšų (1933,4 tūkst. Lt) savivaldybės panaudojo pažeisdamos Viešųjų pirkimų įstatymą. Valstybės kontrolės 3-iojo audito departamento auditoriai, atlikę audito procedūras savivaldybėse, nustatė pasikartojančius viešųjų pirkimų sisteminius pažeidimus vykdant šiuos projektus (detales Vilniaus, Joniškio, Šilutės, Rokiškio,

⁹ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 Nr. IX-1946 redakcija).

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai: 2007-04-11 Nr. 349, 2008-04-29 Nr. 424, 2009-01-21 Nr. 51.

¹¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-01-20 įsakymas Nr. V-158 „Dėl Savivaldybių švietimo įstaigų infrastruktūros plėtros programai skirtų lėšų 2012 metams paskirstymo pagal investicijų projektus“.

Raseinių ir Varėnos rajonų ir Kauno miesto savivaldybių valstybinio audito ataskaitose (http://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=1).

Pateikiame sisteminius 2012 m. Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimus savivaldybėse:

- pakeistos pirkimo sąlygos negavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo (Joniškio rajono ir Kauno m. savivaldybėse);
- sutartyse nenustatyta užsakovo rezervo naudojimo tvarka (Kauno m. savivaldybėje);
- papildomi darbai įsigyti netaikant viešojo pirkimo procedūrų, nepagrįstai pasirinktos apklausos procedūros arba pasirinktas netinkamas pirkimo būdas (Joniškio, Rokiškio ir Varėnos rajonų savivaldybėse).

Joniškio r. savivaldybė 2012 m. iš rangovo priėmė papildomai atliktus statybos darbus viršijant einamiesiems biudžetiniams metams patvirtintą asignavimų sumą, o rangovui bankrutuojant dėl įsiskolinimo apmokėjimo kilo teisminis ginčas, dėl kurio galimos papildomos išlaidos. Taip pat minėta savivaldybė rangos sutartyje nenumatė, kad už darbus, prekes ar paslaugas bus mokama neviršijant investicijų projektui patvirtintos asignavimų sumos ir nenumatė teisės atsisakyti dar neatliktų darbų tuo atveju, jeigu bus apribotas numatytas valstybės piniginių išteklių išdavimas.

Minėtos sisteminės ir kitos viešųjų pirkimų klaidos yra nustatytos savivaldybėse vykdant investicinius projektus ankstesniais metais:

- pakeistos pirkimo sąlygos negavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo (Vilniaus, Šilutės, Varėnos rajonų savivaldybėse);
- sutartyse nenustatyta užsakovo rezervo naudojimo tvarka (Vilniaus ir Šilutės rajonų, Kauno m. savivaldybėse);
- papildomi darbai įsigyti netaikant viešojo pirkimo procedūrų, nepagrįstai pasirinktos apklausos procedūros arba pasirinktas netinkamas pirkimo būdas (Rokiškio, Šilutės ir Varėnos rajonų savivaldybėse);
- įsigyti papildomi darbai iš užsakovo rezervo, kuriam nebuvo nustatytos kainodaros taisyklės (Vilniaus ir Šilutės rajonų savivaldybėse);
- nenutrauktos sutartys, kai rangovas pirkimo dokumentuose nustatyta tvarka ir terminais nepateikė jų įvykdymo užtikrinimų (Šilutės r. savivaldybėje);
- lėšos panaudotos ne pagal paskirtį, nes apmokėtos kito investicinio projekto išlaidos (Raseinių r. savivaldybė).

Ministerija, siekdama savo asignavimus panaudoti teisėtai ir efektyviai, turėtų atkreipti dėmesį į nustatytus pažeidimus.

Ministerija sustiprino savivaldybių atsiskaitymo už lėšų panaudojimą investiciniams projektams vykdyti kontrolės sistemą skirdama dotacijas 2013 metams. Tačiau atkreipiame dėmesį, kad kai kurios savivaldybės dalį (1933,4 tūkst. Lt) ministerijos skirtų dotacijų panaudojo pažeisdamos Viešųjų pirkimų įstatymą:

- pakeitė pirkimo sąlygas arba pakeitė sutarties sąlygas neturėdamos Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo;
- sutartyse nenustatė užsakovo rezervo naudojimo tvarkos arba įsigijo papildomus darbus iš užsakovo rezervo, kurio naudojimo tvarka nebuvo nustatyta;
- neatliko viešųjų pirkimų procedūrų arba nepagrįstai pasirinkusios netinkamas viešųjų pirkimų procedūras pirkė papildomus darbus;
- sutarčių nenutraukė, kai rangovas nustatyta tvarka ir terminais nepateikė jų įvykdymo užtikrinimo;
- iš rangovo priėmė papildomai atliktus statybos darbus, kurie viršijo einamiesiems biudžetiniams metams patvirtintą asignavimų sumą ir kt.

2.3. Valstybės turto ir lėšų naudojimas pavaldžiose įstaigose

2.3.1. Prekių, paslaugų ir darbų pirkimas

Ministerija, atsižvelgdama į ankstesniais metais teiktas auditorių rekomendacijas, raštu¹² įpareigojo valdymo sričiai priklausančių įstaigų vadovus peržiūrėti sudarytas prekių ir paslaugų pirkimo–pardavimo sutartis ir nutraukti tas, kurios pagal teisės aktus negalėjo būti sudaromos ilgesniam kaip trejų metų terminui. Tačiau kai kurios ministerijai pavaldžios įstaigos nevykdė įpareigojimų, nes prekių ir paslaugų pirkimo–pardavimo sutartis sudarė ilgesniam nei trejų metų laikotarpiui, arba nenutraukė anksčiau tokių sudarytų sutarčių:

Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija sudarė 2003-12-18 sutartį Nr. 52622194-2003 12 su bendrojo fiksuoto telefono ryšio tiekėju;

Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras sudarė 2012-01-27 sutartį Nr.12/0779/A9-4 su prekių tiekėju ir 2006-05-16 sutartį Nr.45 su liftų techninės priežiūros, remonto ir saugaus naudojimo paslaugų tiekėju;

Klaipėdos laivų statybos ir remonto mokykla sudarė 2009-03-31 sutartį Nr. L_JSER/160 spausdintuvų, faksimilinio ryšio, kopijavimo aparatų bei kitos biuro technikos eksploatacinėms medžiagoms įsigyti, 2007-05-18 neterminuotą sutartį Nr. KL0212 su tiekėju degalams, prekėms ir paslaugoms įsigyti bei 2003-01-02 (be Nr.) neterminuotą skalbinių skalbimo ir lyginimo paslaugų sutartį, 2006-11-27 techninių dujų balionų nuomos sutartį Nr. 11/27.

Taip minėtos įstaigos nesivadovavo Viešųjų pirkimų įstatymu¹³ ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu¹⁴ patvirtintu Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3

¹² 2012-08-02 Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kanclerio raštas Nr.3880 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės ir valstybės materialiojo turto nuomos“.

¹³ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2012-06-29 Nr. XI-2177 redakcija) 18 str. 7 d.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-05-05 nutarimas Nr. 432 „Dėl viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašo patvirtinimo“.

metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašu, nes minėtų paslaugų pirkimo sutartys neatitinka šiame apraše nurodytų reikalavimų. Įstaigos, sudarydamos ilgiau kaip trejus metus galiojančias sutartis arba tokių nenutraukusios, neužtikrina minėto įstatymo¹⁵ nustatyto pirkimo tikslo – sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas. Auditoriams rekomendavus, 2013 metais minėtos sutartys nutrauktos.

Kai kurios pavaldžios įstaigos prekes, paslaugas ir darbus įsigijo neatlikusios viešųjų pirkimų procedūrų, todėl neužtikrino Viešųjų pirkimų įstatymo¹⁶ 3 str. 2 d. įtvirtinto viešųjų pirkimų tikslo – vadovaujantis šio įstatymo reikalavimais sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai reikalingų prekių, paslaugų ir darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas. Be to, nesuteikdamos viešųjų pirkimų konkurso dalyviams pakankamai informacijos apie pirkimo sąlygas bei vykdydamos vieno tiekėjo apklausą pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymą¹⁷ ir taip buvo iškreipta konkurencija. Taip pat nesivadovavo savo supaprastintų pirkimų taisyklėmis ir taip pažeidė įstatymo¹⁸ 85 str. 2 d.:

Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija 2008–2011 m. įsigijo bendrovės klientų naudojimosi savitarnos svetaine, fiksuoto telefono ryšio, interneto prieigos ir daugiakanalės televizijos teikimo paslaugas be viešųjų pirkimų procedūrų. Bendra 2010–2012 metais nupirktų paslaugų suma sudarė 132,6 tūkst. Lt ir taip per 3 metus viršyta mažos vertės pirkimų riba. Pastebėtina, kad buvo galimybė pirkti ryšio paslaugas ir iš kitų paslaugų tiekėjų. Auditoriams kolegija nepateikė pirkimų dokumentų, kurie pagrįstų priimtus sprendimus dėl minėtų paslaugų pirkimų iš šio tiekėjo kaip nurodyta Viešųjų pirkimo įstatyme¹⁹, kad perkančioji organizacija turi turėti dokumentus, pagrindžiančius jos priimtų sprendimų atitiktį šio įstatymo reikalavimams;

Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras pirkė prekes ir liftų techninės priežiūros bei remonto paslaugas netaikant viešųjų pirkimų procedūrų. Be to, pirkdamas maitinimo paslaugas pažeidė Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą²⁰, nes vykdė tik vieno tiekėjo apklausą. Apklausos pažymyje nurodyta, kad vienas tiekėjas apklausiamas vadovaujantis centro direktoriaus įsakymu²¹ patvirtintomis Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis, nes šis tiekėjas yra vienintelis Lietuvoje, organizuojantis mokyklų debatų veiklą bei stovyklas ir turintis tam kompetenciją. Tačiau Centras minėto įstatymo nuostata vadovautis negalėjo, nes buvo perkamos ne debatų organizavimo paslaugos, o maitinimo. Tokių paslaugų tiekėjas, iš kurio buvo perkamos paslaugos, yra ne vienintelis Lietuvoje ir šios maitinimo paslaugos nepatenka į minėtas viešųjų pirkimų įstatyme²² nurodytas sąlygas. Tokiu būdu buvo apribota galimybė dalyvauti pirkime kitiems potencialiems tiekėjams.

VŠĮ Kauno mechanikos mokykla pirkė paslaugas ir sudarė sutartis²³ dėl elektros energijos tiekimo ir šilumos energijos termofikacinių vandeniu tiekimo-vartojimo paslaugų tiekimo be viešųjų pirkimų procedūrų. Be to Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje nepaskelbė planuojamų atlikti einamaisiais biudžetiniais metais viešųjų pirkimų planų, taip nesivadovauta Viešųjų pirkimų įstatymu²⁴, kad perkančioji organizacija rengia ir tvirtina planuojamų atlikti einamaisiais biudžetiniais metais viešųjų pirkimų planus ir kiekvienais metais, ne vėliau kaip iki kovo 15 dienos, o šiuos planus patikslinusi – nedelsdama Centrinėje viešųjų pirkimų

¹⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2012-06-29 Nr. XI-2177 redakcija), 3 str. 2 d.

¹⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2005-12-22 Nr. X-471 redakcija).

¹⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas 1996-08-13 Nr. I-1491 (2012-06-29 Nr. XI-2177 redakcija), 92 str. 3 d. 1 p. ir 1 d.

¹⁸ Ten pat.

¹⁹ Ten pat, 85 str. 4 d.

²⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2012-06-29 Nr. XI-2177 redakcija), 92 str. 3 d. 1 p.

²¹ Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos centro direktoriaus 2012-02-20 įsakymas Nr. R1-45.

²² Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2012-06-29 Nr. XI-2177 redakcija), 92 str. 3 d. 1 p.

²³ 2005-11-21 sutartis Nr. 2005/M064 dėl elektros energijos tiekimo ir 1999-01-17 sutartis Nr. 1179600010 dėl šilumos energijos termofikacinių vandeniu tiekimo-vartojimo paslaugų.

²⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2012-06-29 Nr. XI-2177 redakcija), 7 str. 1 d.

informacinėje sistemoje ir savo tinklalapyje skelbia tais metais planuojamų atlikti viešųjų pirkimų suvestinę; *Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centras* vykdydamas centro mokymo bendrabučio Jonavos g. 178 atnaujinimą pirkė nenumatytus remonto darbus ir sudarė papildomas sutartis²⁵ su rangovais be viešųjų pirkimų procedūrų. Be to, nesivadovavo Centro supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis²⁶, kad iš to paties tiekėjo papildomi darbai, kurių nebuvo galima numatyti sudarant pirkimo sutartį, perkami apklausos būdu; *Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokykla*, vykdydama mokinių bendrabučio pastato atnaujinimo darbų supaprastintą mažos vertės viešąjį pirkimą (vertė 100,05 tūkst. Lt be PVM), nesivadovavo mokyklos direktoriaus įsakymu²⁷ patvirtintomis Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokyklos mažos vertės supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių²⁸ nuostatomis, nes viešojo pirkimo pasiūlyme pateikė neišsamią informaciją (nenurodė darbų apimčių, darbų atlikimo terminų, kainodaros taisyklių, atsiskaitymo tvarkos ir pan.), neskelbė informacinio pranešimo ir sudarydama pirkimo sutartis²⁹ su rangovu pakeitė tiekėjo pasiūlyme nustatytas sąlygas, t. y. pateikė kito pirkime dalyvavusio, bet nelaimėjusio tiekėjo, kuris darbus atliko kaip subrangovas, darbų sąmatas, kuriose nurodyti keičiamų langų matmenys, plotas, kiekiai, kiti darbai ir įkainiai skiriasi nuo pateiktų pasiūlyme.

Ministerijai pavaldžios įstaigos prekes, paslaugas ir darbus pirkė pažeisdamos Viešųjų pirkimų įstatymą ir taip neužtikrino, kad joms skirti biudžeto asignavimai būtų naudojami taupiai ir racionaliai, nes:

- sudarė pirkimo–pardavimo sutartis ilgesniam nei trejų metų laikotarpiui (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, Klaipėdos laivų statybos ir remonto mokykla);
- netaikė viešųjų pirkimų procedūrų (Kauno mechanikos mokykla, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija ir Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centras);
- nesuteikė pirkimų konkurso dalyviams pakankamai informacijos apie pirkimo sąlygas ir darbus nupirko ne pagal supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles (Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokykla);
- nepagrįstai vykdė vieno tiekėjo apklausą (Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras).

2.3.2. Valstybės turto naudojimas

Ministerijai ankstesniais metais teikėme rekomendacijas dėl nustatytų pažeidimų nuomojant valstybės materialųjį turtą ministerijai pavaldžiose įstaigose, todėl ji raštu³⁰ įpareigojo įstaigų vadovus patikrinti, ar įstaigose turtas išnuomotas vadovaujantis teisės aktais, ar nuomininkai vykdo sutartyje numatytus įsipareigojimus. Tačiau audito metu kai kuriose ministerijai pavaldžiose įstaigose nustatyta teisės aktų pažeidimų:

²⁵ 2012-09-03 priedas prie statybų rangos sutarties Nr.2012/0613 dėl III- IV aukštų remonto darbų ir 2012-11-05 priedas prie statybų rangos sutarties Nr.2012/10/02/1 dėl II aukšto remonto darbų.

²⁶ Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centro direktoriaus 2012-04-13 įsakymu Nr. V-267 patvirtintos Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centro supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės, 106.5 p.

²⁷ 2008-11-06 įsakymu Nr. V-332 patvirtintos Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokyklos mažos vertės supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės.

²⁸ Ten pat, 171, 25 ir 79 p.

²⁹ Paslaugų/prekių pirkimo sutartys: 2012-07-24, Nr. 12/07/24-1, 2012-07-27, Nr. 2012/07/27.

³⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2012-08-02 raštas Nr. SR- 3881.

– Turtas išnuomotas neskelbiant viešo konkurso ir neturint Švietimo ir mokslo ministerijos leidimo, taip pažeistas Vyriausybės nutarimas³¹ ir šiuo nutarimu patvirtintos Valstybės materialiojo turto viešo nuomos konkurso organizavimo taisyklės³²:

Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokykla išnuomojo veršidės patalpas ir sudarė negyvenamųjų patalpų nuomos sutartį³³ su ūkininke be viešojo konkurso ir neturint Švietimo ir mokslo ministerijos leidimo. Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras sudarė sutartis su UAB „Tele2“ ir UAB „Omnitel“ dėl patalpų nuomos techninei, telekomunikacijų ir duomenų tinklo įrangai bei pastato stogo antenoms ir kabeliams įrengti neturint Švietimo ir mokslo ministerijos leidimo.

Pažymėtina, kad minėtos pavaldžios įstaigos valstybės materialiojo turto nuomos sutarčių neužregistravo Registrų centre, nors minėtose taisyklėse³⁴ pateiktoje valstybės materialiojo turto nuomos pavyzdinėje sutartyje³⁵ nurodyta, kad nuomos sutartį įstatymų nustatyta tvarka nuomotojas registruoja Nekilnojamojo turto registre.

– Nuomos kaina apskaičiuota nesivadovaujant aplinkos ir finansų ministrų įsakymu³⁶ patvirtintomis Nuompinigių už valstybės materialiojo turto nuomą skaičiavimo taisyklėmis bei turtas išnuomotas ilgesniam nei 10 metų laikotarpiui nesivadovaujant Vyriausybės nutarimu³⁷:

Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokykla pagal sutartį³⁸ išnuomojo bendrabučio patalpas VŠĮ Pasvalio pirminės asmens sveikatos priežiūros centrui ir apskaičiuojant nuompinigių kainą taikė 90 ir 40 metų ilgalaikio materialaus turto nusidėvėjimo normatyvą, o ne maksimalų 15 metų normatyvą, numatytą minėtų taisyklių priede, todėl minėtų patalpų nuomos kaina apskaičiuota mažesnė. Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija sudarė nuomos sutartį³⁹ su UAB dėl centrinių mokomųjų rūmų fasadinės sienos (35 kv. m.) ploto reklaminiams stendams įrengti ir turtą išnuomojo ilgesniam kaip 10 metų laikotarpiui.

– Panaudos teise valdomas turtas išnuomotas tretiesiems asmenims pažeidžiant Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą⁴⁰:

VŠĮ Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centras panaudos teise valdomą turtą (sporto salę) išnuomojo Kauno ryšininkų mokyklai ir sudarė negyvenamųjų patalpų nuomos sutartį⁴¹. Pažymėtina, kad auditoriams rekomendavus centras pervedė į valstybės biudžetą surinktas pajamas 1,9 tūkst. Lt už neteisėtai išnuomotas patalpas. VŠĮ Kretingos technologijos ir verslo mokykla panaudos teise valdomą turtą išnuomojo sporto salę su persirengimo kambariais pagal negyvenamųjų patalpų nuomos paslaugų sutartį⁴² Kretingos rajono savivaldybei, 25 t. bokštą grūdų laikymui - verslininkui pagal paslaugų sutartį⁴³, automobilių variklių remonto

³¹Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-12-14 nutarimas Nr. 1524 „Dėl valstybės materialiojo turto nuomos“ (2007-05-09 Nr. 485 redakcija), 3.3 p.

³²Ten pat, 2.2 p.

³³sutartis dėl negyvenamųjų patalpų nuomos 2009-11-15 Nr.F4-66.

³⁴Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-12-14 nutarimu Nr. 1524 „Dėl valstybės materialiojo turto nuomos“ (2007-05-09 Nr. 485 redakcija) patvirtintos Valstybės materialiojo turto viešo nuomos konkurso organizavimo taisyklės.

³⁵Ten pat, Valstybės materialiojo turto nuomos pavyzdinė sutartis, 16 p.

³⁶Lietuvos Respublikos aplinkos ir finansų ministrų 2007-06-07 įsakymas Nr. D1-322/1K-206 „Dėl nuompinigių už valstybės materialiojo turto nuomą skaičiavimo taisyklių patvirtinimo“ (2009-04-10 Nr. D1-159/1K-097 redakcija), 3.5 p.

³⁷Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-12-14 nutarimo Nr. 1524 „Dėl valstybės materialiojo turto nuomos“ (2009-08-19 Nr. 947 redakcija) 3.6 p.

³⁸Patalpų nuomos sutartis 2009-02-15, Nr.1.

³⁹Nuomos sutartis 2001-03-12 Nr. 73.

⁴⁰Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2006-07-18 Nr. X-771 redakcija) 13 str. 4 d.

⁴¹Nuomos sutartis 2012-10-16 Nr. Nr. 2012/010.

⁴²2012-02-01 Nr.S1-104, 2012-03-02 Nr.27-7/S1-149, 2012-04-002 Nr.2F-8, 2012-09-19 Nr.9/S1-681 dėl mokyklos sporto salės su persirengimo kambariais nuomos.

⁴³Nuomos sutartis 2012-08-05 Nr.2F-2S.

patalpas - fiziniam asmeniui pagal sutartį⁴⁴, etnografinės virtuvės mokymams maisto gaminių technologijos laboratoriją-virtuvėlę - Kretingos suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centrui pagal sutartį⁴⁵.

Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras tarnybinėse gyvenamosiose patalpose Vilniuje, Žirmūnų g. 1 B, gyvenantiems nuomininkams nuo 1979 m. kompensavo 50 proc. būsto šildymo, geriamojo vandens ir karšto vandens išlaidas. Tokias kompensacijas, pagal Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymą⁴⁶, teikia tik savivaldybės administracija. Taip centras valstybės biudžeto asignavimus, skirtus programos vykdymo tikslams, panaudojo fiziniams asmenims suteiktoms komunalinėms paslaugoms apmokėti, o fiziniai asmenys, naudodami viešuosius išteklius, gavo ekonominę naudą, apmokėtą valstybės biudžeto lėšomis. Pažymėtina, kad derinant audito rezultatus, 2012 m. kovo 28 d. įstaiga pateikė auditoriams sąskaitą faktūrą, kurioje nurodoma visa mokėtina už šildymą suma, kurią nuomininkas sumokėjo.

Ministerijai pavaldžios įstaigos nesivadovavo teisės aktais nuomodamos valstybės materialųjį turtą ir taip neužtikrino efektyvaus ir teisėto šio turto naudojimo:

- Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokykla ir Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras turtą išnuomojo neskelbdami viešo konkurso ir neturėdami Švietimo ir mokslo ministerijos leidimo;
- Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokykla, taikydama neteisingus turto nusidėvėjimo normatyvus, apskaičiavo mažesnę bendrabučio patalpų nuompinigių kainą;
- Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija turtą išnuomojo ilgesniam kaip 10 metų laikotarpiui;
- Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centras, VšĮ Kretingos technologijos ir verslo mokykla panaudos teise valdomą turtą išnuomojo tretiesiems asmenims;
- Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras 50 proc. kompensavo tarnybinių komunalinių mokesčių išlaidas patalpų nuomininkams.

⁴⁴ Nuomos sutartis 2012-12-03 Nr.27-20.

⁴⁵ Nuomos sutartis 2012-01-08 Nr.3 (2F-6).

⁴⁶ Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims 2003-07-01 įstatymas Nr. IX-1675 (2011-12-01 Nr. XI-1772 redakcija).

2.3.3. Asignavimų naudojimas darbo užmokesčiui

Kai kurios ministerijai pavaldžios įstaigos skyrė priedus ir priemokas darbuotojams, nesivadovaudamos Vyriausybės nutarimu⁴⁷ „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“, o viena pavaldi įstaiga nepagrįstai ir neteisėtai atleido iš darbo mokyklos mokytoją, padarydama žalą valstybei, nes teismas mokytoją grąžino į darbą ir priteisė išlaidas už priverstinę pravaikštą, neturtinę žalą ir advokato paslaugas.

Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokyklos direktorius įsakymais⁴⁸ skyrė drausminę nuobaudą (papeikimą) mokyklos mokytojui ir atleido jį iš darbo. Tais pačiais metais Pasvalio rajono apylinkės teismo sprendimu ir Panevėžio apygardos teismo nutartimi įsakymas dėl drausminės nuobaudos skyrimo pripažintas negaliojančiu, mokytojas grąžintas į darbą, o iš mokyklos atleisto mokytojo naudai priteista 11,54 tūkst. Lt už priverstinę pravaikštą. Be to, Pasvalio rajono apylinkės teismas 2012 m. nusprendė priteisti minėtam mokytojui 3,0 tūkst. Lt neturtinės žalos ir 0,25 tūkst. Lt advokato teisinei pagalbai apmokėti. Per 2011 ir 2012 m. mokytojui priteistos sumos išmokėtos. Taip biudžeto asignavimai panaudoti ne programai vykdyti ir valstybei padaryta 14,79 tūkst. Lt žala. Pažymėtina, kad mokykla nesiėmė priemonių žalai išieškoti.

Pateikus ataskaitos projektą ir jame rekomendavus spręsti klausimą dėl minėtos žalos išieškojimo, ministerija įvertino žalos padarymo aplinkybes ir pažymėjo, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, formuodamas vienodą teisės aiškinimo ir taikymo praktiką, analogiškose bylose yra konstatavęs, kad kaltės laipsnis, kai vadovas taikė neadekvačią padarytam pažeidimui drausminę nuobaudą, yra per mažas, kad būtų prielaidos materialinei atsakomybei taikyti, ir į tai atsižvelgdami tokias bylas teismai atmeta.

Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro direktorius, atsižvelgdamas į atliekamų darbų kokybę ir apimtį, įsakymais 2012 m. rugsėjo mėn. skyrė nuo 81 iki 90 proc. tarnybinio atlyginimo dydžio 22,8 tūkst. Lt priedus prie atlyginimų direktoriaus pavaduotojui ir kitiems darbuotojams, vadovaudamasis Vyriausybės nutarimu⁴⁹, tačiau priedų mokėjimas už atliekamų darbų kokybę bei apimtį šiame nutarime nenumatytas.

Joniškėlio I. Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokyklos direktorius, neteisėtai atleisdamas iš darbo mokyklos mokytoją, padarė valstybei 14,79 tūkst. Lt žalą, tačiau nesiėmė priemonių jai išieškoti.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-07-08 nutarimas Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“.

⁴⁸ 2010-02-08 įsakymai Nr. P1-58 ir P1-59.

⁴⁹ Ten pat, 5.1 ir 5.2 p.

Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro vadovas, skirdamas darbuotojams 22,8 tūkst. Lt priedus prie darbo užmokesčio, nesivadovavo Vyriausybės nutarimu, kuriame už atliekamų darbų kokybę bei apimtis priedų mokėjimas nenumatytas.

3. Valstybės remiamos paskolos

Ministerijai pavaldi biudžetinė įstaiga Valstybinis studijų fondas, 2012 m. administruodamas Mokslo ir studijų įstatyme nurodytas valstybės remiamas paskolas studentams, nesilaikė 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo⁵⁰ 9 str. 4 dalyje nustatyto 80 000 tūkst. litų valstybės garantijų limitu, nes iki 2012 m. gruodžio 31 d. suteikė paskolų už 87 945 tūkst. Lt, taigi limitą viršijo 7 945 tūkst. Lt.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo⁵¹ 74 str. 2 dalyje nustatyta, kad valstybės paskolų arba valstybės remiamų paskolų studentams suteikimo, administravimo ir grąžinimo tvarką nustato Vyriausybė, o 3 dalyje – kad valstybės remiamų paskolų limitas nustatomas Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme. O pagal šio įstatymo 14 str. 2 dalį, Valstybinis studijų fondas Vyriausybės nustatyta tvarka administruoja valstybės paskolas ir remia valstybės remiamas paskolas studentams, stipendijas trečiosios pakopos studentams, taip pat kitą finansinę paramą studentams.

Valstybinis studijų fondas nesivadovavo 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu, nes studentams suteikė valstybės remiamų paskolų 7945 tūkst. Lt daugiau, taip viršydamas 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme nustatytą valstybės garantijų limitą.

4. Kiti pastebėjimai

Pagal Vyriausybės nutarimu⁵² patvirtintą Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarką (taikoma ir investicijoms iš Privatizavimo fondo lėšų) siūlomus įgyvendinti investicijų projektus (investicijų programas), kurių reikia įstatymų ir kitų teisės aktų suteiktiems įgaliojimams vykdyti, taip pat viešojo administravimo funkcijoms atlikti, Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektų rengimo plane nustatytais terminais Finansų ministerijai teikia valstybės institucijos. Nustatyta tvarka parengtą Valstybės investicijų programos projektą kartu su Lietuvos

⁵⁰ Lietuvos Respublikos 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2011-12-20 Nr. XI-1823 (2012-11-27 Nr.XII-17).

⁵¹ Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas, 2009-04-30 Nr. XI-242.

⁵² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimas Nr. 478 „Dėl valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“ (2011-02-23 Nr. 205 redakcija).

Respublikos atitinkamų metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu Vyriausybė pateikia Seimui tvirtinti. Valstybės investicijų programa tikslinama ta pačia tvarka, kaip ir tvirtinama.

Ministerija nesivadovavo minėtų taisyklių 26 ir 26.1 punktais, kuriuose nurodyta, kad valstybės institucijos, pagal taisyklių 25 punktą patikslinusios lėšų paskirstymą pagal investicijų projektus (investicijų projektų įgyvendinimo programas), taip pat investicijų projektų įgyvendinimo programai numatytų valstybės lėšų paskirstymą pagal investicijų projektus, per 5 darbo dienas informuoja Finansų ministeriją apie tam tikriems biudžetiniams metams numatytų valstybės lėšų paskirstymą pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus (investicijų projektų įgyvendinimo programas). 2012 m. Vyriausybės nutarimu⁵³ iš Privatizavimo fondo lėšų buvo skirta ministerijai 460 tūkst. Lt: įstaigų, vykdančių ikimokyklinio ugdymo programą, infrastruktūros gerinimo 2012 metų programai. Šiuo atveju minėtos lėšos nebuvo įtrauktos į Valstybės investicijų 2012–2014 metų programą.

Mūsų nuomone, Švietimo ir mokslo ministerijai būtina kreiptis raštu į Finansų ministeriją, kad minėtos lėšos būtų įtrauktos į Valstybės investicijų programą.

Pažymėtina, kad gautos iš Privatizavimo fondo lėšos 2012 m. Švietimo ir mokslo ministerijos formoje Nr. B-8⁵⁴ „Informacija apie Valstybės investicijų programos pagal investicijų projektų įgyvendinimo programas ir investicijų projektus vykdymą“ yra nurodytos.

Švietimo ir mokslo ministerija, gavusi iš Privatizavimo fondo lėšų (460 tūkst. Lt) investiciniams projektams vykdyti, 2012 m. nepatiksino lėšų paskirstymo pagal investicijų projektus ir nesivadovavo teisės aktais, nes nepateikė šios informacijos Finansų ministerijai. Todėl investiciniai projektai nebuvo įtraukti į Valstybės investicijų 2012–2014 metų programą.

5. Rekomendacijos

Atsižvelgdami į ataskaitoje nurodytus dalykus ministerijai rekomenduojame:

– įvertinti nustatytus viešųjų pirkimų pažeidimus savivaldybėse vykdant investicinius projektus ir papildyti vidaus teisės aktus siekiant sustipinti kontrolės procedūras dėl ministerijos skirtų lėšų naudojimo teisėtumo;

Ministerijai, kaip asignavimų valdytojais, kuri turi užtikrinti, kad pavaldžios įstaigos teisėtai ir efektyviai naudotų valstybės lėšas ir turtą, rekomenduojame:

⁵³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-03-14 nutarimas Nr. 279 „Dėl 2012 metų privatizavimo fondo lėšų dalies paskirstymo“.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011.06.30 įsakymas Nr. 1K-230 (2012-04-17 Nr. 1K-148 redakcija).

- įpareigoti Valstybinio studijų fondo direktorių kontroliuoti, kad nebūtų viršijamas nustatytas valstybės garantijų einamųjų metų limitas, teikiant valstybės remiamas paskolas;
- įvertinti audito metu nustatytus pažeidimus pavaldžiose įstaigose ir spręsti klausimą dėl asmenų, padariusių teisės aktų pažeidimus, patraukimo atsakomybėn.

Pridedamame rekomendacijų įgyvendinimo plane (2 priede) pateikti audituojamo subjekto tolesni veiksmai ir rekomendacijų įgyvendinimo terminai.

5-ojo audito departamento direktorė

Rasa Gabrilavičienė

5-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Jolanta Morozovienė

Valstybinio audito ataskaitos kopija pateikta Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo
 ir mokslo ministerijoje atlikto
 finansinio (teisėtumo)
 audito rezultatų“
 1 priedas

Raštas Švietimo ir mokslo ministerijai

Ištaiga	Adresas	Antraštė	Registracijos data	Dokumento numeris
2	3	4	5	6
Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	A. Volano g. 2/7, Vilnius	Dėl valstybinio finansinio (teisėtumo) audito	2013-07-02	S-(50-2759)-1522

Raštai pavaldžioms įstaigoms

Eil. Nr.	Ištaiga	Adresas	Antraštė	Registracijos data	Dokumento numeris
1	2	3	4	5	6
1.	Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokykla	Narteikių k., Joniškėlio apylinkių sen., Pasvalio r. sav.	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2013-01-29	S-(50-2759)-180
2.	Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	Antakalnio g. 54, 10303 Vilnius	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2013-03-05	S-(50-2759)-514
3.	VšĮ Kauno mechanikos mokykla	Taikos pr. 129, 51126 Kaunas	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2013-03-26	S-(50-2759)-677
4.	Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras	Žirmūnų g. 1 B, LT-09101 Vilnius	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2013-04-02	S-(50-2759)-739
5.	Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centras	Taikos pr. 133, 51123 Kaunas	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2013-04-04	S-(50-2759)-778
6.	VšĮ Kretingos technologijos ir verslo mokykla	Sodžiaus g. 1, Kretingsodžio k., Kretingos sen. LT-79100 Kretingos r.	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2013-06-11	S-(50-2759)-1343
7.	Klaipėdos laivų statybos ir remonto mokykla	Statybininkų pr. 39, 93159 Klaipėda	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2013-05-29	S-(50-2759)-1259
8.	Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos konservatorija	Didžioji g. 36, 01128 Vilnius	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2013-06-12	S-(50-2759)-1356
9.	Lavoriškių vidurinė mokykla	Miškų g. 8, 15032 Lavoriškių k. Vilniaus r. sav.	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2013-06-07	S-(50-2759)-1321
10.	Valstybinis studijų fondas	A.Goštauto g.12, 01108 Vilnius	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2013-07-03	S-(50-2759)-1530

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo
 ir mokslo ministerijoje atlikto
 finansinio (teisėtumo)
 audito rezultatų“
 2 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas kuriam pateikta rekomendacija	Tolesni veiksmai ⁵⁵	Rekomendacijos įvykdymo terminas ⁵⁶
Rekomendacijos ataskaitoje				
1.	įvertinti nustatytus viešųjų pirkimų pažeidimus savivaldybėse vykdant investicinius projektus ir papildyti vidaus teisės aktus siekiant sustipinti kontrolės procedūras dėl ministerijos skirtų lėšų naudojimo teisėtumo;	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	Papildyti vidaus teisės aktus siekiant sustipinti kontrolės procedūras dėl ministerijos skirtų lėšų naudojimo teisėtumo.	Iki 2013 m. spalio 1 d.
2.	įpareigoti Valstybinio studijų fondo direktorių kontroliuoti, kad nebūtų viršijamas nustatytas valstybės garantijų einamųjų metų limitas, teikiant valstybės remiamas paskolas;	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	Universitetinių studijų skyriui parengti raštą, įpareigojantį Valstybinio studijų fondo vadovą kontroliuoti, kad nebūtų viršijamas nustatytas valstybės garantijų einamųjų metų limitas, teikiant valstybės remiamas paskolas.	Iki 2013 m. rugsėjo 1 d.
3.	įvertinti audito metu nustatytus pažeidimus pavaldžiose įstaigose ir spręsti klausimą dėl asmenų, padariusių teisės aktų pažeidimus, patraukimo atsakomybėn.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	3.1. Parengti aplinkraštį pavaldžioms įstaigoms dėl pasikartojančių ir naujų viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktų pažeidimų ir įpareigoti ateityje laikytis jų; 3.2. Dėl nuomos: pakartotinai parengti aplinkraštį pavaldžioms įstaigoms, kuriame būtų išvardinti dažniausiai pasikartojantys pažeidimai, susiję su valstybės turto nuoma, ir įpareigoti ateityje laikytis nuomą reglamentuojančių teisės aktų; 3.3. Dėl perduoto pagal panaudos sutartį turto nuomos: visiems panaudos gavėjams aplinkraščiu įpareigoti griežtai laikytis panaudos sutarties punkto nuostatų dėl draudimo turtą išnuomoti, dėl remontų bei kitų veiksmų, susijusių su panaudai perduotu turtu, derinimo su ministerija; 3.4. Dėl aukščiau išvardintų nktų: įvertinus audito metu	Iki 2013 m. spalio 1 d.

⁵⁵ Numatyta audituojamo subjekto.

⁵⁶ Numatyta audituojamo subjekto.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas kuriam pateikta rekomendacija	Tolesni veiksmai⁵⁵	Rekomendacijos įvykdymo terminas⁵⁶
			statytus pažeidimus pavaldžiose aigose, priimti reikalingus rendimus dėl asmenų, dariusių pažeidimus, traukimo drausminės ar kitokiai akomybei.	